

საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია

ქართული ენციკლოპედიის ი. აბაშიძის სახელობის მთავარი სამეცნიერო რედაქცია

ასურელი მამები

ასურელი მამები, საეკლესიო მოღვაწეთა ჯგუფი, რ-იც VI ს-ში მოვიდა საქართველოში სირიიდან. წყაროებში იხსენიებიან როგორც „ათორმეტი“ ან „ათსამმეტი ასურელი მამანი“. სინამდვილეში ისინი მეტნი იყვნენ და რიცხვი 12-13, როგორც ჩანს, საკრალური მნიშვნელობით არის აღებული.

ა. მ-ის საქართველოში მოღვაწეობის მიზანი ქრისტ. რელიგიის დაცვა-განმტკიცება იყო. ი. ჯავახიშვილის მოსაზრებით, ა. მ. დიოფიზიტები იყვნენ. კ. კეკელიძე მათ ქართვ. მონოფიზიტებად მიიჩნევდა. დადასტურებულია, რომ ამავე პერიოდში და ამავე მიზნით ალბანეთსა და სომხეთშიც ჩავიდნენ სირიელი მოღვაწეები. საქართველოში ა. მ-ის წამოსვლის მოთავე და ხელმძღვანელი იყო იოანე ზედაზნელი. პირველად VI ს. I ნახევარში ქ. ანტიოქიიდან [დავით გარეჯელი](#) მოსულა, შემდეგ, VI ს. შუა წლებში – [იოანე ზედაზნელი](#) მონაფეების თანხლებით; ბოლოს, VI ს. 70-იან წლებში კი – [აბიბოს ნეკრესელი](#). ისტორიამ შემოინახა იმ ა. მ-ის სახელები, რ-თა მოღვაწეობამაც თვალსაჩინო კვალი დატოვა. ესენი არიან, გარდა ზემოთ დასახელებულებისა, შიო მღვიმელი, [იოსებ ალავერდელი](#), [ანტონ მარტყოფელი](#), [თადეოზ სტეფანწმინდელი](#), პიროს ბრეთელი, [ისე წილკნელი](#), სტეფანე ქიზიყელი ანუ ხირსელი, [ისიდორე სამთავნელი](#), მიქაელ ულუმბოელი, [გენონ იყალთოელი](#), [ელია დიაკონი](#), აგრეთვე პიმენი, ნათანე და იოანე.

აღმ. საქართველოში ა. მ-მა მრავალი მონასტერი ააშენეს, ქართ. წარმართულ მოსახლეობასა და ჩრდ. კავკასიის ხალხებში ქრისტიანობა გაავრცელეს და ჩრდ. მხარეები ეკლესიურად საქართველოს დაუქვემდებარეს. მათი საქმიანობა ხელს უწყობდა ქართ. ქრისტიანული კულტურის გავრცელება-განმტკიცებას, ნიადაგს უმზადებდა განმათ. ბრძოლებს ირანის წინააღმდეგ, განამტკიცებდა ბერძნ.-ბიზანტ. ორიენტაციას კულტ.-

პოლიტ. სფეროში. ამავე დროს ეს სავანეები ქართ. მწიგნობრობისა და განათლების ცენტრებად იქცნენ. დიდი იყო ა. მ-ის მოღვაწეობის სოც.-ეკონ. შედეგიც. მათ მიერ დაარსებულმა სამონასტრო ცენტრებმა ხელი შეუწყვეს უდაბურ-უკაცრიელი ადგილების სამეურნეო ათვისებას. ა. მ-ის მრწამსი კი, რ-საც უკიდურესი ასკეტიზმი ახასიათებდა, საქართველოში ვერ გავრცელდა და ა. მ-ის ინდივიდ. თვისებად დარჩა. ქართ. ასკეტიზმი შედარებით ზომიერი იყო და უფრო ბერძნულს წააგავდა. ა. მ-ის მოღვაწეობა საქართველოში ქრისტ. აღმოსავლეთთან, კერძოდ, სირიასთან ტრად. კულტ.-რელიგ. ურთიერთობის გამოხატულება იყო. მათ შესახებ ფართო ჰაგიოგრაფიული ლიტ-რა შეიქმნა (იხ. [ასურელ მამათა ცხოვრებანი](#)).

წყარო: ასურელ მოღვაწეთა ცხოვრების წიგნთა ძველი რედაქციები, ილ. აბულაძის გამოც., თბ., 1955.

ლიტ.: კ ე კ ე ლ ი ძ ე კ., საკითხი სირიელ მოღვაწეთა ქართლში მოსვლის შესახებ, წგ.: ეტიუდები ძველი ქართული ლიტერატურის ისტორიიდან, [ტ.] 1, თბ., 1956; მ ი ს ი ვ ე , ქართული ლიტერატურის ისტორია, ტ. 1, თბ., 1960; მ ე ტ რ ე ვ ე ლ ი ს., წმინდა ასურელ მამათა „წამება-ცხოვრებანი“, თბ., 2010; ჯ ა ვ ა ხ ი შ ვ ი ლ ი ი ვ., ქართველი ერის ისტორია, წგ. 1, თბ., 1979 (თხზ. თორმეტ ტომად, ტ. 1).

ბ. ლომინაძე
